

14.10.2015.

Apdrošinātāji: ikvienam šajā valstī ir pienākums un tiesības respektēt tiesiskās paļāvības principu

Plašu rezonansi šonedēļ guvusi ziņa par pirms pusotra gada notikušo traģēdiju, kurā trolejbuss nāvējoši traumējis sievieti ar mazu bērnu, savukārt apdrošinātājs bojāgājušo tuviniekiem par nemateriālajiem zaudējumiem izmaksājis summu, ko paredz tā brīža spēkā esošie normatīvie akti, taču kas tiek uzskatīta par nepamatoti zemu. Šis ir viens no šobrīd aktuālajiem tiesvedības procesiem, par kuru neizbēgamību un iespējamajām konsekvencēm apdrošinātāji centās brīdināt valsts institūcijas un sabiedrību pērnā gada izskaņā pēc Satversmes tiesas (turpmāk – ST) sprieduma.

Konkrētajā situācijā bojā gājušo tuvinieki vēlas saņemt 5 miljonus euro, atsaucoties uz pērn 2014.gada decembrī pieņemto ST spriedumu lietā par Ministru kabineta (turpmāk - MK) noteikumu Nr.331 par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem normu atbilstību LR Satversmei un OCTA likumam, tikmēr apdrošinātāji uzsver – gan šajā, gan ikvienā citā gadījumā jāievēro konkrētajā CSNg brīdī spēkā esošie normatīvie akti, kas noteica apdrošināšanas līguma pušu tiesības un pienākumus, t.sk. atlīdzības izmaksas apmēru.

Neapšaubot notikušās traģēdijas smagumu, kā arī respektējot sāpes un ciešanas, ko šī traģēdija ir nodarījusi bojāgājušo tuviniekiem, jāatceras, ka jebkura fiziska vai juridiska persona tiesiskā valstī šodien dzīvo pēc likumiem, kādi ir spēkā šajā konkrētajā brīdī, nevis pagātnē vai nākotnē. “Paļaujoties uz spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, tajā skaitā MK noteikumiem, apdrošinātāji 2014.gadā slēdza apdrošināšanas līgumus, kuros maksas apmērs par apdrošināšanas polisi klientiem tika noteikta, ņemot vērā tobrīd spēkā esošo tiesisko regulējumu. Pieļaujot novirzi no šiem noteikumiem, apdrošinātāji apdraud citu apdrošināto intereses saņemt atbilstošas kompensācijas,” skaidro Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valdes priekšsēdētājs Juris Stengrevics.

Tiesiskās paļāvības princips nosaka, ka valsts institūcijām ir jābūt konsekventām savā darbībā attiecībā uz to izdotajiem normatīvajiem aktiem. Personai – arī apdrošinātājam ir tiesības paļauties, ka tiesības, kas iegūtas saskaņā ar spēkā esošu tiesību aktu, noteiktajā laika periodā tiks saglabātas un īstenotas. Savukārt, ja cietušo prasības maksāt lielākas atlīdzību summas, nekā bija noteiktas iepriekš spēkā esošajos MK noteikumos, tiks apmierinātas, tiesiskās paļāvības princips tiks pārkāpts. Apdrošinātājiem bija tiesības paļauties un pienākums pildīt valsts izdotu un spēkā esošu normatīvu aktu prasības.

Vienlaikus jāvērs uzmanība uz šonedēļ medijos izskanējušo faktu interpretāciju par nemateriālo zaudējumu atlīdzību limitiem. “Lai arī ir ļoti grūti naudā izmērīt tuvinieku ciešanu apmēru, tomēr apdrošinātājiem vai tiesai tas ir un būs jādara. Turklāt Latvijas tiesa jau vairākkārtīgi ir vērtējusi šo atlīdzības par morālo kaitējumu apmēru un pat ir publicējusi divus prakses apkopojumus par šo jautājumu, kur atlīdzības maksimālais apmērs nepārsniedz pāris desmitus tūkstošu euro. Šobrīd likumā noteiktās maksimālās apdrošinātāja atlīdzības limits ir 5 miljoni EUR attiecībā uz vienu ceļu satiksmes negadījumu. Vēlreiz jāakcentē, ka tā ir atbilstoši ES direktīvai noteikta Latvijas tiesību aktos paredzēta maksimālā atlīdzības summa un nevar tikt piemērota kā vienots atlīdzības lielums visos gadījumos, kad CSNg rezultātā personai ir radīts kaitējums.. Katrs no gadījumiem ir individuāls, piemēram, CSNg var ciest pat vairākas personas, savukārt atlīdzībai ir jānodrošina visi izdevumi, kas saistīti ar cietušā ārstēšanu, rehabilitāciju, nesaņemtajiem ienākumiem, ikdienas speciālo aprūpi pat vairāku gadu garumā, kādēļ katrā no tiem ir jāpiemēro negadījuma apstākļiem un nodarītajam kaitējumam atbilstoša atlīdzība. Šī prakse un pieredze ir jārespektē, un šādi to piemēro arī citās ES valstīs, aprēķinot zaudējumus un nosakot izmaksājamās apdrošināšanas atlīdzības apmēru CSNg cietušajiem un viņu tuviniekiem,” stāsta J.Stengrevics.

ES direktīva nenosaka vienādu morālo kompensāciju izmaksu praksi dalībvalstīs. Tā nosaka, ka OCTA atlīdzību izmaksu praksei jāatbilst valstī pastāvošajai civiltiesiskajai praksei, kas savukārt var būt atšķirīga dalībvalstīs. Latvija nav vienīgā ES valsts, kur personai nodarītie zaudējumi tiek rēķināti pēc vienotiem principiem (Latvijā - Ministru kabineta noteikumiem). Piemēram, Vācijā morālais kaitējums līdzvērtīgā situācijā netiktu atlīdzināts vispār. Arī Dānijā civiltiesībās atlīdzība par morālo kaitējumu nav paredzēta. Savukārt tepat kaimiņos Igaunijas jaunais OCTA likums, kas ir spēkā ar 2014.gada 1.oktobri, nosaka konkrētus apdrošināšanas atlīdzības apmērus par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem vienreizēja maksājuma veidā.

Tāpat konkrētajā nelaimes gadījumā jāņem vērā arī apstākļi, ka tiesa vēl joprojām nav izvērtējusi lietas faktiskos apstākļus un noteikusi vainīgo CSNg, kas kļuva par tiesisku pamatu personas civiltiesiskai atbildībai. Publiski izskanējušie izteikumi, kas atrauti analizēti ārpus kriminālprocesa kopējo pierādījumu loka, par trolejbusa vadītājas vainu, ko nav noteikusi tiesa, pārkāpj nevainīguma prezumpciju.

Papildus informācija
LTAB sabiedrisko attiecību konsultants
Gints Lazdiņš
Tālr: +371 29442282, E-pasts: gints@olsen.lv